

Тімохін В. О., д-р арх., проф.
Київський національний університет будівництва і архітектури;
Давидов А. М., канд. арх., доц.
Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури

КОНКУРСНЕ ПРОЕКТУВАННЯ В СУЧАСНІЙ АРХІТЕКТУРНІЙ ОСВІТІ

Архітектурні конкурси оголошуються у випадках невідкладної необхідності отримання творчого, нового і ефективного вирішення складних архітектурно-містобудівних задач і проблем в умовах неможливості використання існуючих аналогів, взірців чи прототипів. Історія сучасної архітектури свідчить про все зростаючу роль цієї нестандартної форми проектування в окремих країнах і в міжнародному житті.

Успішне впровадження конкурсної справи в навчальний процес у багатьох країнах, у тому числі в Україні, пов'язано з легітимізацією і прирівнюванням конкурсних до курсових і дипломних проектів, до проектної практики та ін. Важливим досягненням стало формування у конкурсах творчих студентських колективів на кшталт «Архігрем», «Суперстудію», «Тальєр де Архітектура», «Паризька агенція», які з часом зайняли провідні позиції в міжнародному архітектурному русі.

У багатьох вітчизняних і закордонних університетах конкурсне проектування поступово стає провідним засобом і одним із елементів неформальної архітектурної освіти, спроможної конкурувати із широтою академічного і звуженістю професійного підходу до організації навчального процесу. Позитивний досвід конкурсного проектування на архітектурних факультетах України сьогодні потребує більш прискіпливого вивчення і подальшої диверсифікації. Один з таких досвідів зв'язан з міжнародними студентськими конкурсами «АРТЕКА», що відбулися у 1993-2015 рр. в Аугсбургу (Німеччина) та в Києві. У цих шести конкурсах, в організації яких приймали участь Київський національний університет архітектури і будівництва (КНУБА), Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури (НАОМА), Національна спілка архітекторів України (НСАУ), Українська академія архітектури (УАА) брали участь студенти архітектурних факультетів і дизайнерських шкіл з України, Німеччини, Бельгії та Австрії, з багатьох країн бувшого СРСР. У останній «АРТЕЦІ-6» взяло участь 77 студентів.

«АРТЕКА» передала естафету неформальної освіти молодих архітекторів конкурсу ім. О. Плеханова – одного з героїв «Небесної сотні», – котрий був започаткований студентами, аспірантами та викладачами КНУБА і НАОМА у складі культурологічного проекту КОД (Культура, Освіта, Духовність), розробленого виставковою фірмою «Карше» і підтриманого Київською мерією. Перший конкурс ім. О. Плеханова, що відбувся у жовтні 2014 р., був присвячений Революції

Гідності і в ньому прийняли участь і студенти, і аспіранти, і викладачі з архітектурних і дизайнерських факультетів України.

Тематика наступних п'яти конкурсів, котрі приймали НАОМА, КНУБА і НСАУ і які відбулися у 2015-2019 рр., була присвячена: висвітленню ідей захисту незалежності України, актуальним проблемам гармонізації Київського середовища, а також презентації України на міжнародних виставках. Велику зацікавленість отримав щорічний студентський конкурс STEEL FREEDOM, який об'єднує студентів архітектурно-будівельних спеціальностей і вже другий рік виконується як курсовий проект в багатьох університетах України.

Критичний аналіз проблем впровадження конкурсних програм в навчальний процес відкриває нові горизонти у підвищенні якості архітектурної освіти. Одним із кроків у цьому напрямі стає оновлення засобів і методів планування і організації, так би мовити реновації, процесу підготовки архітекторів, його діючих сьогодні структурно-логічних схем. Вихідними умовами відходу від існуючого схематизму стає перегляд навчального плану, усвідомлення ризиків впровадження конкурсних програм і залучення нових евристичних методів у конкурсне проектування та його організацію. Серед них: створення служби інформації і спеціального сайту з каталогом конкурсів; приведення до відповідності конкурсних і навчальних програм з курсового і дипломного проектування; оперативна перебудова їх навчальних графіків, виконання цих проектів, розширене залучення фахівців із суміжних дисциплін; формування творчих колективів студентів, аспірантів і викладачів; освоєння евристичних методів колективної творчості; залучення до журі провідних архітекторів-практиків та ін.

Слід брати до уваги, що вирішальну роль у цих заходах відіграє вибір стратегії і тактики в організації конкурсної діяльності, використання інноваційних методів і складення її сценаріїв, що у сукупності формують евристичну програму, здатну адаптуватися до поточного процесу навчання.

Сьогодні, як ніколи використання здобутків конкурсної діяльності їх свідоме впровадження в традиційний навчальний процес створює необхідні умови для його оновлення в напрямі підвищення якості і ефективності архітектурної освіти, її гармонізації в складних умовах перетворень сучасного архітектурно-містобудівного середовища. Позитивні результати творчої співпраці виставкової фірми «Карше», КНУБА, НАОМА і НСАУ, а також успіхи, що досягнуто в інших університетах, ще раз підтверджують все зростаючу роль конкурсного проектування у реформі сучасної архітектурної освіти в Україні.